

SOŽITJE

Društvo za pomoč osebam z motnjami
v duševnem razvoju
Ribnica

ob 30. obletnici ZBORNİK DRUŠTVA SOŽITJE RIBNICA

*Z roko v roki
zmagujemo*

KAZALO

5	PREDSTAVITEV DRUŠTVA	
7	UVOD	
9	NAGOVOR ŽUPANOV	
13	KAKŠNO POT SMO PREHODILI	
32	ZAKAJ SI JE BILO VREDNO PRIZADEVATI	
35	KJE IN KAKO SE UČIMO, KAJ DELAMO	
41	KAKO NAS VIDIJO IN DOŽIVLJAJO DRUGI	
46	KAJ NAM POMENI DRUŠTVO	
54	KAKŠNO PRIHODNOST SI ŽELIMO	

Predstavitev društva

PREDSTAVITEV DRUŠTVA

*Najboljše na
stopničkah*

DRUŠTVO SOŽITJE - DRUŠTVO ZA POMOČ OSEBAM Z MOTNJAMI V DUŠEVNEM RAZVOJU RIBNICA

Škrabčev trg 17, 1310 Ribnica

Društvo je bilo ustanovljeno: 5. 1. 1983

V društvo so trenutno vključeni 203 člani, od tega 66 oseb z motnjami v duševnem razvoju.

Predsednik društva je Jože Košmrlj.

IZVRŠNI ODBOR:

Jože Košmrlj - predsednik

Joža Lovšin - tajnica

Anica Bolha - blagajnik

Marija Češarek

Toni Košmerl

Andreja Hojč

Ivanka Cvar

Ivanka Petek

Marjeta Buček

Ana Mihič

KOMISIJA ZA DRUŽABNE DEJAVNOSTI

Ivanka Petek

Janez Levstek

Ana Mihič

Joža Lovšin

Anica Pakiž

KOMISIJA ZA STROKOVNA VPRAŠANJA

Majda Vrh

Andreja Hojč

Jože Košmrlj

Irena Borštnik

Martina Kljun

NADZORNI ODBOR

Alojz Lovšin

Drago Buček

Janez Levstek

Marija Košmrlj

Andrej Pucelj

KOMISIJA ZA VSEŽIVLJENSKO UČENJE

Branka Vesel

Marija Košmrlj

Marjeta Buček

Ana Mihič

Ivanka Cvar

Uvod **UVOD**

Andreja Hojč

Kako globoko je izvir ljubezni v nas, pokaže pot, s katero pomagamo drugim do sreče.

Dobrota, naklonjenost in srce so vodili plemenita dejanja ustanoviteljev društva, ki so s pretanjenim občutkom za sočloveka in pristno toplino postopno, enega za drugim izganjali predsodke tako v družini, kakor v okolju.

Ustanovitelji so iz izrazito humanističnih nagibov pričeli in razvili trdno društvo in dorekli njegovo poslanstvo z razvijanjem številnih dejavnosti, ki omogočajo obogateno in polno življenje ne le hendikepiranih oseb, temveč tudi njihovih družin.

Z vztrajnim odpiranjem vrat v domove, podjetja in institucije države doma, v Ribnici, kakor tudi širše so spreminjali strah ali celo odpor pred drugačnostjo v razumevanje in sprejetost.

Še več. Dodana vrednost njihovega dela niso le pokončni ljudje, ki so nedavno tega bivali za stenami svojega doma in jih danes srečujemo na glavni ulici, Ribnica premore tudi dva objekta, v katerih lahko bivajo in se uresničujejo kot osebnosti.

Kako čudovito pomembni dosežki. Za vse nas. In potrebnih je bilo 30 let.

Čestitam in hvala vam.

Ostanite mi zdravi in razposajeni, dragi prijatelji.

Andreja Hojč

Nagovor županov **NAGOVOR ŽUPANOV**

Jože Levstek, župan občine Ribnica

Blaž Milavec, župan občine Sodražica

*Jože Levstek,
župan občine Ribnica*

*Blaž Milavec,
župan občine Sodražica*

Spoštovane, spoštovani!

30 let Društva Sožitje. Kaj nekomu to pomeni? Verjetno večini nič, morda nekomu čisto malo, za nekoga pa je to vse njegovo življenje na tej naši zemlji. Člani Društva Sožitje so ljudje, ki jih je življenje za veliko prikrajšalo v primerjavi z ostalimi, vendar ali je to res? Če pogledam samega sebe, se v njihovi družbi počutim zelo lepo in v celoti sprejet. In te nevidne vezi med nami so se spletle v času, ko sem smel biti tudi njihov župan. Spomnim se, kako sem prejel njihovo priznanje in se v tistem trenutku počutil izredno majhnega in nebogljeneega v svoji človeški minljivosti, vendar zelo vesel ter notranje pomirjen. Pri vseh srečanjih, bodisi v VDC-ju, pri Novi Štifti, na pločniku po našem mestu ali v »Drugi violini« na Starem trgu v Ljubljani, vedno smo prijatelji. Tudi zaposleni, ki so jim vedno na razpolago in tudi v uteho ob slabih dneh, morajo imeti v sebi nekaj več, da jim lahko pripravijo ali vsaj nadomestijo dom, kjer se počutijo srečni in zadovoljni. To ni samo poklic, ki ga vsi potrebujemo za lasten obstoj, pač pa posebno poslanstvo, ko lahko sebe razdajaš v tolikšni meri, da si na koncu tudi ti vedno bolj notranje bogat, saj pravijo: »Več kot daješ, več imaš.« V tem našem kaotičnem svetu vse teče tako hitro in brez občutka, da ljudje postajamo brezosebni avtomati, ki smo izgubili dušo oziroma je nikoli nismo imeli. Škoda, ko pa imamo samo eno življenje in še to kratko.

Društvu Sožitje želim še naslednjih 30 let uspešnega dela za naše občane, ki si zaslužijo našo posebno pozornost. Pri tej naši krhkosti nikoli ne vemo, kdaj bomo tako pozornost potrebovali tudi sami. Srčno upam, da bomo še naprej dobro sodelovali in uresničili vse načrte, ki smo si jih zadali.

Jože Levstek,
župan občine Ribnica

**V tvojem svetu, v deželi otrok,
nosijo dnevi klobuke postrani,
a za klobuki so maki in glog,
a pod klobuki - čudeži nenadejani.**

(Iz pesmi Saški Toneta Pavčka)

Ko sem sam dopolnil 30 let, sem priredil zabavo za prijatelje, saj vendar 30 let spet ni tako malo?! Ob tem sem prejel kar nekaj dobrih voščil, želja in čestitk. Sedaj, ko praznuje Društvo Sožitje 30 let delovanja, si zasluži, da mu vsi prijatelji izrečemo: »Vse najboljše!«

Tri desetletja delovanja društva, ki ima po mojem mnenju ime z zelo pomenljivo in vsebinsko zelo bogato vrednostjo. Sožitje, sobivanje ljudi, ki smo si različni po naravi, po danosti in talentih, po zdravju in sposobnostih, po moči in spretnosti, a v sebi tako zelo podobni, pravzaprav enaki. Vsi namreč hrepenimo po zvedavosti, po veselih druženjih, petju ali plesu, po igrivosti ali pa nagajivosti, po prijateljstvu in po ljubezni. Društvo, ki vključuje najbolj iskrene ljudi, kar sem jih kdaj srečal, z njihovimi starši, brati in sestrami ter prijatelji, je skupina srčnih ljudi, ki k sebi privabljajo druge plemenite ljudi ali pa jih take naredijo. Zato je lahko Društvo Sožitje tisto društvo, ki dela za ljudi, za svoje člane, osebe z motnjami v duševnem razvoju, za njihove starše in druge bližnje, a tudi za mnoge druge, ki v programih in vsebinah dela tega društva vidijo svoj interes ter neke vrste pomoč. Društvu Sožitje Ribnica je v tem času uspelo narediti veliko. V okviru svojega delovanja je namreč soustvarilo bistveno boljše pogoje za razvoj in delo z osebami z motnja-

mi v duševnem razvoju tako na področju institucionalnega delovanja, kakor tudi ali še bolj na področju prostovoljnih aktivnosti, izobraževanj, izmenjavi izkušenj, prirejanju izletov, piknikov in drugih dogodkov. Društvo je tem ljudem pomagalo, da so vsaj na določenih področjih postali enaki vsem ostalim, končno tudi na področju duhovne oskrbe in še na mnogih drugih področjih.

Vsem, ki vsa ta leta delujete v okviru društva in prispevate svoj čas in moči za njegov razvoj, iskrena hvala, društvu pa malo po rib'nšku: Še na 3x30 lajt, de bo ze vsaj švoh 100 lajt!

Blaž Milavec,
župan občine Sodražica

Kakšno pot smo **KAKŠNO POT SMO PREHODILI** *prehodili*

Mag. Majda Vrh, direktorica CSD Ribnica

Olga Černe, prof. defektologije

Jože Košmrlj, predsednik Društva Sožitje Ribnica

Nanča Mohar

Na izletu

Korak za korakom

Z osebami z motnjami v duševnem in telesnem razvoju sem se srečala v času študija, ko so mi strokovni delavci Občinske skupnosti socialnega skrbstva Ribnica predlagali, da za svojo diplomsko nalogo raziščem življenjske razmere tistih, ki niso bili deležni usposabljanja in zaposlovanja. Že takrat so me s svojo neposrednostjo priklenili nase in ostali moji »varovanci« vso mojo poklicno pot. Takrat, leta 1978, je bilo anketiranih 35 oseb in prvič se je pokazala potreba po delavnicah pod posebnimi pogoji. V tem času sem spoznala tudi zagnanega Vinka Mateta, s katerim sva razmišljala o ustanovitvi samostojnega društva v Ribnici. Do takrat so bili naši člani vključeni v Medobčinsko društvo za pomoč duševno in telesno prizadetim osebam, ustanovljeno za občini Ribnica in Kočevje. Toda do razdružitve sva prehodila težavno pot, saj nas Kočevje ni želelo »izpustiti«. Trudili smo se po svoje in prek delovnih organizacij zbirali sredstva in material za obdaritev naših varovancev. Da bi našo problematiko spoznalo čim več občanov, smo k obdaritvam po domovih naših družin povabili predstavnike darujočih delovnih organizacij.

Šele 5. januarja 1983 smo lahko imeli ustanovni občni zbor Društva Sožitje Ribnica. Prvi predsednik je bil Vinko Mate. Že v tem letu smo poskušali v krajevni samoprispevek vključiti gradnjo delavnice pod posebnimi pogoji. Dejavno smo sodelovali tudi pri pripravah Zakona o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb, ki je našim varovancem prinesel status invalida in nadomestilo za invalidnost, kar je bil za takratne razmere revolucionaren napredek. Naše društvo pa je z mladimi zagnanci dejavno zajadralo v razne aktivnosti. Tako smo začeli z organizacijo prvih izletov, predavanj, razmišljali o ustanovitvi klubske dejavnosti in ves čas iskali možnosti za ustanovitev de-

lavnice pod posebnimi pogoji. Zanja smo iskali prostore v starem vojaškem bloku, v Radoničevi hiši, Fajsovi hiši, v starem in novem zdravstvenem domu, na podstrežju šole, v bivših prostorih Skupnih strokovnih služb SIS Občine Ribnica. Razmišljali smo o delavnicah pod posebnimi pogoji v ortneškem gradu in pridobili celo gradbeno parcelo dr. Irene Arko, ki pa smo jo leta 1988 morali vrniti lastnikom, saj občina ni dala zagotovila, da bo na tem mestu res lahko gradila delavnico pod posebnimi pogoji.

Prva leta društvo ni imelo sredstev, s katerimi bi lahko popestrili življenje osebam z motnjo v duševnem razvoju (v nadaljevanju OMDR) in njihovih svojcev. Tako smo nekateri člani hodili k obrtnikom in podjetjem ter jih prosili za pomoč. Včasih smo bili deležni grdih komentarjev. Toda nismo odnehali.

Vinko Mate, prvi predsednik društva

S pomočjo poslancev državnega zbora in ribniških političnih strank ter direktorjev nekaterih večjih podjetij, pa kasneje Pop designa

in ženske rekreacije smo organizirali dobrodne koncerte in sredstva namenili za gradnjo delavnice pod posebnimi pogoji. Ob tem so nam pomagali mnogi sponzorji, ki so pokrivali stroške organizacije koncertov. Leta 1992 smo prvič organizirali tudi mašo s piknikom pri Novi Štifti in na istem kraju leta 1998 tudi prvi vikend seminar, ki je starše še bolj povezal med seboj. Iz tega seminarja mi še vedno

zvenijo besede ene od mam, ki je rekla, da je spoznala, da ne bo njenemu otroku nič bolje, če se bo sama obtoževala, jokala, ampak mora živeti tudi zaradi sebe.

Pomemben del vikend seminarjev je bilo poleg druženja, kopanja, zabav tudi izobraževanje. Starši in svojci so se na teh seminarjih seznanjali z zakonodajo, s svojimi pravicami, obveznostmi. Resnim vsebinam smo dodajali tudi druga znanja kot npr. o kulinariki, zdravem načinu življenja, o medsebojnih odnosih, o vzgoji, o dedovanju itd. Vse te vsebine so bile in so še danes zelo pomembne in zanimive za vse člane.

Druženja na piknikih, izletih, občnih zborih so bila vse bolj obiskana. Delovali smo kot odlično utečena skupina zagancev, kjer se je vedelo, kdo lupi krompir, peče na žaru, streže, skrbi za prijetno vzdušje vseh navzočih ipd. Gnala nas je želja po druženju, lepoti skupno preživetega časa, izmenjavi izkušenj, zgodb. Povezali smo se tudi z društvom iz Sežane, v zadnjih letih pa nas druži tesno prijateljstvo z društvom iz Cerknice. Leta 1997 smo na željo staršev ustanovili tudi skupino za samopomoč za starše, ki je nekaj

let potekala v prostorih Centra za socialno delo Ribnica.

V letu 1985 smo izvedli anke to o potrebah po klubski dejavnosti, ki je pokazala interes članov po organizaciji kluba. Istega leta je prevzel mesto predsednika Alojz Lovšin.

Alojz Lovšin, predsednik Društva Sožitje od 1985 do 2005, na izletu društva

V načrte gradnje 3. faze vrtca v Ribnici smo uspeli vnesti tudi gradnjo razvojnega oddelka. V tem letu smo v Vrtcu Ribnica začeli s timskim delom odkrivanja in spremljanja otrok s težavami. Februarja 1986 sva z Lovšinom začela voziti 7 varovancev v klub, ki so ga vodile defektologinje iz OŠ Jožeta Petka v Ribnici. Klub ska dejavnost je potekala nekaj let in je bila dober pokazatelj nujnosti odprtja delavnice pod posebnimi pogoji. Zadnje dejanje staršev, ki je pomembno prispevalo k odprtju delavnice pod posebnimi pogoji, je bilo tudi zbiranje lastnih sredstev za njeno gradnjo. Občina Ribnica je zahtevala, da denar vrnemo staršem in končno je dala dovoljenje, da se odpre delavnica pod posebnimi pogoji oz. sedaj Varstveno delovni center oz. VDC. Prostore smo dobili v bivših prostorih Skupnih strokovnih služb SIS Občine Ribnica in 4. decembra 1989 so bili prostori VDC tudi uradno odprti. Čeprav je vse dejavnosti za odprtje VDC vodil Center za socialno delo Ribnica, smo se glede na dejstvo, da je bilo razvrščenih vse manj otrok, odločili, da se VDC priključi OŠ Jožeta Petka v Ribnici. Vanj je bilo vključenih prvih 7 OMDR iz naše občine, ki so se v delavnico vozili s šolskim avtobusom. Vključitev varovancev v klubsko dejavnost oz. kasneje v VDC pa ni bila tako enostavna. Spominjam se mame, ki mi je rekla, da ji njenega sina (starega krepko čez 40 let) pa že ne bom vzela. Nekaj mesecev kasneje se mi je ista mama za vključitev sina v VDC zahvaljevala, saj je lahko šla prvič v življenju k frizerju. Takih zgodb je bilo še nekaj, kar je bilo razumljivo. Skrb za osebe z motnjo v duševnem razvoju je bila do 80. let v celi državi skoraj v celoti prepuščena staršem oziroma svojcem in to brez vsakršnih denarnih sredstev. Občina Ribnica je bila mogoče v celi republiki svetla izjema, saj je tem odraslim osebam že pred letom 1980 dajala družbeno denarno pomoč in to ne glede na materialni položaj družine. Kasneje se je sicer zdelo, da naša občina nima posluha za OMDR in njihove potrebe, vendar smo bili tudi leta 1989

med prvimi občinami, ki smo pokazali poslušnost za to populacijo. Ker v sosednjih občinah na tem področju ni bilo še nič postorjenega, so se nam v VDC maja 1990 priključili tudi varovanci iz Kočevja. VDC je deloval v okrilju OŠ Jožeta Petka Ribnica do 1. januarja 1993, nato pa je bil priključen k CSD Ribnica, oddelki šole s prilagojenim programom pa so se premestili v OŠ Ljuba Šercerja v Kočevju.

*Majda Vrh,
ustanovna članica in
dolgoletna tajnica društva
s Tomažem Jerebom,
direktorjem Zveze Sožitje*

Že kmalu pa so se začele kazati nove potrebe po institucionalnem varstvu oseb z motnjo v duševnem razvoju. Leta 1996 sem spet izvedla raziskavo o potrebah po skrbi za odrasle OMDR, ki je segala tako v UE Ribnica kot UE Kočevje in Občino Velike Lašče. Pokazala je, da institucionalno varstvo za OMDR nujno potrebujemo. V Centru Dolfke Boštjančič v Dragi smo imeli na usposabljanju kar nekaj otrok. Ko so ti usposabljanje zaključili, nas je zavod neprestano opominjal, da jih moramo premestiti v neko drugo zavodsko varstvo. Začelo se je mukotrpno, največkrat neuspešno iskanje mesta v takrat le nekaj bivalnih domovih po Sloveniji. Največkrat smo dobili odgovor, da so dom gradili za svoje občane. Tako smo spet začeli »trnovo pot« v prizadevanjih za gradnjo bivalne enote v Ribnici oz. BE.

Z župani sem obiskovala ministrstva in skupaj smo iskali možnosti za financiranje gradnje te enote. Razmišljali smo tudi o nakupu stare Inlesove uprave, pa Cenetove hiše itd. 3. aprila 2001 smo končno dobili soglasje Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve RS za gradnjo BE v Ribnici. Občina Ribnica je velikodušno odstopila gradbeno parcelo za vrtcem in uredila vso potrebno dokumentacijo. Konec leta 2006 smo dočakali tudi odprtje BE v Ribnici, in sicer za 24 oseb. Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve RS se je tedaj odločilo, da tako VDC kot BE Ribnica priključi CUDV Draga. Že letos je BE Ribnica polna, kar dokazuje, kako smo jo potrebovali.

Svoje spomine o prehojeni poti bi želela strniti z mislijo, da mi je bilo delo in druženje v našem društvu zelo lepo. Nikoli ne bom pozabila veselja ob obiskih na domovih naših članov ali v VDC, saj so varovanci vedeli, da je obisk najprej namenjen njim. Predvsem pa me je vsa leta bodrila hvaležnost in iskrica v očeh naših preizkušenih članov, ko si jim izkazal najmanjšo pozornost.

Dela za bogatenje tovrstnih življenjskih preizkušenj pa še zdaleč ni zmanjkalo. Pred nami je spet nov izziv! Občina Ribnica stare, zidane prostore izpraznjenega vrtca prihodnje leto ponuja za namene dejavnosti z osebami z motnjami v duševnem razvoju. Ali bomo to znali izkoristiti?!

Mag. Majda Vrh, direktorica CSD Ribnica

*Anica Bolha je že
30 let naša
blagajničarka.*

Moji spomini na poučevanje in vodenje na Osnovni šoli Jožeta Petka

Kot absolventko specialne pedagogike so me v mesecu avgustu zaprosili, da bi z začetkom šolskega leta 1983/1984 začela poučevati na Osnovni šoli Jožeta Petka v Ribnici. Sprejela sem povabilo in v tem šolskem letu poučevala v oddelku 1., 2. in 3. razreda. Delo v oddelku je bilo zelo zahtevno, saj se v času študija na Pedagoški akademiji (sedaj Pedagoški fakulteti) nisem srečala s poučevanjem v kombiniranem oddelku, kaj šele s poučevanjem treh razredov. Pri delu so mi svetovale sodelavke in seveda takratna ravnateljica Mihaela Krašna Halilagič, katero je v drugem polletju nasledila Danijela Mohar. V tistem šolskem letu je šolo obiskovalo 28 učencev, tako je pouk potekal v štirih oddelkih.

Tako kot prejšnja šolska leta je bil tudi v tem šolskem letu poudarek na poklicnem usmerjanju. Učenci so bili vključeni v krožke, kar jim je omogočalo razvoj njihovih interesov in sposobnosti. Seznanjali so se s poklici, ogledali so si več podjetij v Ribnici in njeni okolici. V juniju so se učenci udeležili tudi šole v naravi v Umagu.

Šola je imela v uporabi štiri učilnice, občasno majhno telovadnico, v kletnih prostorih pa manjšo učilnico za tehnični pouk. Vsaka leta, od ustanovitve šole dalje, je pouk potekal v neprimernih prostorih. Šola je namreč potrebovala specializirane učilnice in telovadnico, ki bi bila tedaj za učence nujno potrebna. V šolskem letu 1985/1986 pa je šola s pregraditvijo ene učilnice pridobila učilnico za gospodinjstvo. Na pobudo Društva za pomoč duševno prizadetim v Ribnici in Socialnega skrbstva Ribnica (danes Centra za socialno delo Ribnica) se je v šolskem letu 1985/1986 na šoli začela izvajati t. i. klubska dejavnost, v katero je bilo vključenih šest odraslih duševno prizadetih oseb iz občine Ribnica.

Ti so bodisi zaključili usposabljanje v zavodih ali končali šolanje in niso bili zaposljivi. Tako so bili vse dni doma pri starših. Za starše je bila to pomembna pridobitev, saj so le tisti kratek čas preživeli po svoje. Enkrat mesečno sta dejavnost vodili specialni pedagoginji Nanča Mohar Opeka in Majda Irt. Varovance je k dejavnostim s kombijem vozil samostojni prevoznik Stane Krajec.

V šolskem letu 1987/1988 sem sprejela delo ravnateljice kot vršilka dolžnosti in še naprej vodila klubska dejavnost, ki je v okviru šole potekala enkrat na teden. Varovance, bilo jih je sedem, je prav tako vozil samostojni prevoznik Stane Krajec. Varovanci so vezli na juto, izdelali so torbo iz jute in izdelovali tapiserijo. Med zaposlitvami so se sproščali ob petju in poslušanju glasbe, izražali so se tudi likovno in se igrali družabne igre. Vsi so težko pričakali dan, da so se s kombijem pripeljali v šolo.

Začetki klubske dejavnosti

Tudi v šolskem letu 1988/1989 je klubska dejavnost potekala enkrat na teden. Dejavnost je vodila specialna

pedagoginja Cvetka Starc. Dejavnost je še vedno obiskovalo sedem varovancev, ki so radi prihajali k dejavnostim.

Nekoliko se je uresničila dolgoletna želja po boljših prostorih. Osnovna šola Jožeta Petka se je namreč v šolskem letu 1988/1989 preselila v prostore starega vrtca (današnja stavba A OŠ dr. Franceta Prešerna Ribnica), saj se je leta preselil v novo zgradbo. Prostorji so bili bolj primerni, manjši in lepši. Šola je imela v uporabi štiri matične učilnice, gospodinjsko učilnico, učilnico za tehnični pouk, garderobo, kabinet in zbornico. Še kot mlada učiteljica sem bila v tem šolskem letu imenovana za ravnateljico šole.

4. decembra 1989 pa so tudi v Ribnici začele delovati Delavnice za delo pod posebnimi pogoji. Uresničila se je dolgoletna želja staršev odraslih duševno prizadetih oseb in tudi sedanjega Društva Sožitje, da so svoje mladostnike in že odrasle osebe lahko vključili v primerno bivanje in zaposlitev. Sprva je bilo vključenih sedem varovancev iz občine Ribnica, januarja leta 1990 se je vključil varovanec iz občine Ljubljana – Vič, v juniju istega leta pa pet iz občine Kočevje. Vsi varovanci, razen varovanca iz ljubljanske občine, so imeli organiziran poseben prevoz. Prihajali so med sedmo in osmo uro zjutraj, odhajali pa med trinajsto in štirinajsto uro. Z varovanci sta delala socialna delavka Barbara Mate in Anica Mohar, vodja delavnic pa sem bila jaz kot ravnateljica šole.

Program dela z varovanci je bil dokaj skromen, izvajali so lasten program: izdelovali so ščitne ovitke za knjige, voščilnice, vezli na juto in leakril in izdelovali tapiserije. Prvi kooperant, ki je začel sodelovati z delavnico, je bil gospod Bojan Zgonc. Zanj so varovanci nizali drobne izdelke suhe robe na vrvico. Spomladi leta 1990 pa so za gospoda Alojza Kluna pakirali lesene paličice za lučke.

V letu 1991 je bilo v delavnici enajst varovancev. Še vedno smo sodelovali s kooperantom gospodom Zgoncem, ki so ga bili varovanci zelo veseli. Krajši čas so lepili vrečke za gospo Marijo Arko iz trgovine Šolarček, vendar je bilo to delo za varovance prezahtevno. Tako so svoj lastni program

razširili z izdelovanjem tapiserij, gobelinov ter prtičev z več vrstami vezenja.

Varovanci so svoje bivanje popestrili z različnimi praznovanji, sprehodi in plesi. Skupaj z učenci Osnovne šole Jožeta Petka so se udeležili tudi kakšne ekskurzije. Sodelovali so z drugimi delavnicami, predvsem iz dolenske regije, ki je med drugim organizirala športne igre, katerih so se udeležili tudi varovanci iz Ribnice in osvojili kar nekaj priznanj.

Malo pomoči in spodbude, pa gre.

Za varovance smo organizirali enotedensko letovanje na morju v Zavodu

Elvire Vatovec v Strunjanu. Vsi so bili zelo zadovoljni, saj so bile to nove izkušnje pri osamosvajanju. Nekateri so prvič za nekaj dni odšli sami od doma.

Z mesecem januarjem 1993 so se delavnice priključile k Centru za socialno delo Ribnica, vodstvo delavnic pa je prevzela direktorica centra Majda Vrh.

Število učencev na šoli se je postopoma zmanjševalo. V šolskem letu 1991/1992 je šola s prilagojenim programom obiskovalo le 19 učencev v treh oddelkih, v naslednjem šolskem letu pa le 14 učencev. Šola je bila 31. 12. 1992 ukinjena.

Do konca šolskega leta 1994/1995 je pouk potekal le v enem kombiniranem oddelku iz treh razredov pri Osnovni šoli dr. Franceta Prešerna Ribnica. Od leta 1995 dalje pa se učenci vozijo v Kočevje na Osnovno šolo Ljuba Šerčerja.

Na dvanajstletno poučevanje po prilagojenem programu imam zelo lepe spomine. Nikoli ne bom pozabila veselih in nasmejanih obrazov učencev, ki so pri ocenjevanju dosegali dobre, prav dobre ali celo odlične ocene. Učenci so namreč do prešolanja na šolo s prilagojenim programom doživljali neuspehe, zasmehovanje in bili zaradi neznanja zapostavljeni. Postali pa so uspešni in skozi šolanje postali še samozavestnejši. Večina učencev je nadaljevala šolanje v prilagojenih skrajšanih programih poklicnega izobraževanja, nekateri pa so se zaposlili v podjetjih v okolici Ribnice. Z veseljem in z lepimi spomini so se še vračali na šolo. Tudi starši so kmalu po prešolanju izgubili neprijeten predsodek o šoli, ko so videvali svojega otroka zadovoljnega prihajati domov.

V času od začetka mojega poučevanja pa do ukinitve edinega oddelka pri osnovni šoli se je na področju skrbi za populacijo oseb s posebnimi potrebami zamenjalo kar nekaj strokovnih izrazov. Skozi vsa leta mojega poučevanja pa se niso spremenili otroci, ki so bili vedno odprti, neposredni in hkrati zelo hvaležni za pomoč. Ob delu sem si pridobila univerzitetno izobrazbo, ki mi je dala dodatna znanja. Svoje delo sem namreč po ukinitvi edinega oddelka prilagojenega programa nadaljevala kot učiteljica individualne in skupinske pomoči učencem. Sedaj nudim pomoč učencem na osnovni šoli, ki imajo prilagojeno izvajanje programa osnovne šole z dodatno strokovno pomočjo. Še vedno pa svoje delo opravljam z velikim veseljem in zadovoljstvom.

Olga Černe,
prof. defektologije

30 let Društva Sožitje Ribnica

Vse obletnice, posebno pa še okrogle, so pomemben dogodek za vsakega. Tudi našemu društvu se je v teh 30 letih, odkar obstaja samostojno, veliko pomembnega zgodilo. Le čas je merilo za dogodke, ki so se v teh letih zgodili. Lahko rečem, da so bili zelo pomembni za nas starše in naše otroke.

*Sedanji predsednik
Jože Košmrlj z
udeleženci vikend
seminarja v Laškem*

Društvo Sožitje deluje na območju občin Ribnica, Sotražica in Loški Potok, sestavljajo pa ga osebe z motnjami v duševnem razvoju (OMDR), starši, sorodniki, strokovni delavci, prostovoljci in drugi, ki so pripravljeni pomagati društvu. Osnovna naloga društva je, da si prizadeva povezati starše, jih seznaniti z njihovimi pravicami, OMDR vključevati v socialno okolje in omogočiti pogoje, da bodo čim bolj razvili svoje sposobnosti. Cilji so socialne in humanitarne narave, predvsem zagotavljati OMDR kvalitetne pogoje življenja na vseh področjih. Društvo je vključeno v krovno društvo Zvezo Sožitje, ki deluje na državnem nivoju in združuje 52 društev z okrog 15000 člani. Z njihovo

finančno pomočjo v veliki meri uresničujemo naš letni program aktivnosti, ki je kar obsežen in se vsako leto še dopolnjuje .

Nekaj zgodovinskih podatkov o delovanju našega društva:

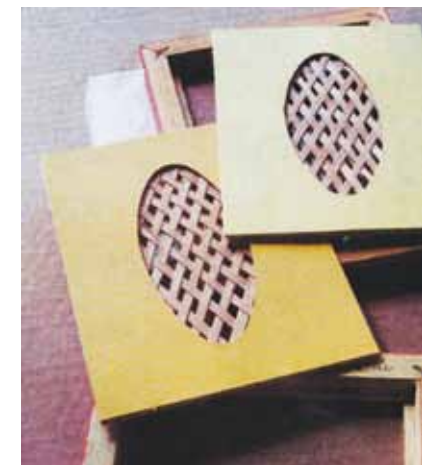
- Za ustanovitev samostojnega društva leta 1983 so veliko prispevali pokojni dolgoletni predsednik g. Vinko Mate, dolgoletna tajnica društva ga. Majda Vrh, prejšnji predsednik društva g. Alojz Lovšin in drugi člani društva.
- Leta 1984 se je začel izvajati Zakon o družbenem varstvu odraslih duševno in telesno prizadetih oseb. Istega leta so bili v zavod Draga sprejeti trije naši otroci.
- Februarja 1986 so začele delovati klubske dejavnosti. Vodila jih je gospa Olga Černe.
- V letu 1990 so bile odprte delavnice pod posebnimi pogoji v bivših prostorih SIS. (9)
- Leta 1993 je bilo v VDC-ju Ribnica že 15 varovancev. VDC je postal enota Centra za socialno delo Ribnica in se preselil v prenovljene prostore RIKA. (25)

*Nepogrešljivi
Janez Levstek, pri
katerem se vrstijo
pikniki varovancev
VDC .*

- V letu 1998 je bil prvič organiziran vikend seminar pri Novi Štifti. Od takrat je vikend seminar organiziran vsako leto v drugem kraju. Največkrat v toplicah.
- Priprave za izgradnjo Bivalne enote so potekale celo desetletje. Položitev temeljnega kamna je bila leta 2006.
- Leta 2007 sta z odločbo Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve VDC in Bivalne enota prešla v upravljanje Centra za usposabljanje, delo in varstvo Dolfke Boštjančič Draga.
- 23. oktobra 2007 je bila odprta Bivalna enota Ribnica. Z večletnim prizadevanjem naših aktivnih članov društva, Centra za socialno delo Ribnica, Občine Ribnica, ob pomoči Ministrstva za delo družino in socialne zadevo nam je uspelo zgraditi moderno bivalno enoto za 24 varovancev.
- V začetku letošnjega leta se je VDC preselil v najemne prenovljene prostore bivše kasarne.

To je nekaj dogodkov v razvoju in delovanju našega društva, ki jih brez aktivnosti naših članov v takem obsegu ne bi bilo. Z veliko aktivnostjo vseh staršev na različnih nivojih in seveda tudi širše skupnosti nam bo uspelo še kaj doseči.

V delavnicah društva izdelujemo cvetlične aranžmaje, pečemo piškote, aranžiramo darila ...

Sožitje je kot velika družina, ki se sooča z različnimi problemi in jih poskuša rešiti na različne načine. Največjo skrb namenjamo osebam z motnjami v duševnem razvoju. To so osebe, ki niso sposobne samostojno živeti, ampak potrebujejo našo skrb in vodenje v vseh življenjskih obdobjih, eni bolj in drugi malo manj. Odvisno od njihove stopnje invalidnosti. To niso posebneži ali celo reveži, ampak potrebujejo vse življenje veliko več pozornosti, vseživljenjskega učenja in ljubezni.

Po letnem načrtu se naše društvo vključuje v različne oblike usposabljanja OMDR, staršev in družinskih članov. Vsako leto se udeležujemo različnih oblik vseživljenjskega učenja, ki ga organizira Zveza Sožitje. Društvo Sožitje Ribnica aktivno sodeluje z VDC-jem in Bivalno enoto Ribnica, ki organizirata različne delavnice in tekmovanja, kot so denimo tekmovanje v Specialni olimpiadi, likovne razstave, kulturne prireditve. Poseben poudarek daje društvo druženju čim več članov - organizira izlete, piknike, pohode, telovadbo v dvorani, plavanje v toplicah in druge aktivnosti.

Sožitje Ribnica se povezuje s sosednimi društvi. Že več let se aktivno povezujemo s Sožitjem Cerknica. Organiziramo skupni piknik pri Novi Štifti in športno druženje v Nadlesku. Dobro sodelujemo z lokalnimi skupnostmi, Centrom za socialno delo Ribnica, podjetji in ustanovami. Najtesnejše je povezovanje in sodelovanje z Zvezo Sožitje Slovenije, ki nam nudi pretežni del finančnih sredstev in strokovnih nasvetov. Z vsemi želimo sodelovati tudi v bodoče.

Maša pri Novi Štifti

Finančna sredstva za dejavnosti društvo pridobiva na osnovi javnih razpisov lokalnih skupnosti, razpisov Zveze Sožitje, članarine, prispevkov dohodnine, obresti in drugih virov. Vsa zbrana sredstva so namensko trošena za naš letni program. Vsem, ki prispevate finančna sredstva našemu društvu, se ob tej priložnosti iskreno zahvaljujem.

Vem, da nisem opisal vsega, kar je Društvo Sožitje Ribnica v tridesetih letih postorilo. Bilo pa je stalno prisotno pri spreminjanju in izboljševanju pogojev za kakovostno življenje naših otrok. Vsi lahko ugotovimo, da je bilo naše delo in delo predhodnikov uspešno. Vsi si želimo, da bi bili uspešni tudi v prihodnje.

Na koncu se zahvaljujem vsem staršem za aktivno delovanje, prejšnjim in sedanjim članom IO društva, strokovnim delavcem VDC in Bivalne enote Ribnica, vsem prostovoljcem in sploh vsem, ki ste prispevali, da je naše društvo uspešno.

Jože Košmrlj,
predsednik Društva Sožitje Ribnica

Pohod v Kot

Zaključno poročilo za leto 1999

Tako je zapisala v Kroniko VDC njena predana vodja Nanča Mohar, sijajna pedagoginja in velika zaupnica varovancev: *»Letos smo praznovali tudi 10. obletnico VDC. Na ta dan (2.9.1999) smo naredili odprti dan VDC, kjer smo vabljenim gostom in širši javnosti predvajali video kaseto o delu in življenju našega VDC.*

Letos smo se prvič srečali s problemom, ko sta našima dvema varovankama istočasno umrli mami. Skrb za njiju sta v obeh primerih prevzela brata, vendar sta nas ta dva dogodka spodbudila, da moramo resneje razmišljati, da je za naše varovance že premalo samo VDC, ki nudi le dopoldansko varstvo, ampak je treba resneje razmišljati o celovitejši skrbi za odrasle prizadete v občini Ribnica.«

Na letovanju v Ankaranu, Nanča z varovankami

Zakaj si je bilo **ZAKAJ SI JE BILO VREDNO PRIZADEVATI** *vredno prizadevati*

Alojz Lovšin,
nekdanji predsednik Društva Sožitje Ribnica

*Navdušeno
občinstvo na
dobrodelnem
koncertu l. 2005*

V našem društvu sem že 30 let in že od samega začetka sledim našemu plemenitemu poslanstvu - popestriti in polepšati vsakdan našim otrokom. Ko sem postal predsednik, sva z Majdo Vrh iz Centra za socialno delo in tudi tajnico društva polna entuzazma in zanosa hodila do staršev naših otrok in jih prepričevala naj svoje otroke vključijo v našo organizirana in strokovno vodena tedenska srečanja.

Vedela sva, da je pridobitev zaupanja staršev za najino zamisel največji izziv. Kako zaupati svojega nebogljeneega in večkrat nerazumljenega otroka neki drugi osebi - bo ta spoštljiva in nežna do njega, ima razvit občutek za njegov poseben svet, srčnost za drugačnost, toleranco in empatijo? Majda s svojimi profesionalnimi znanji in sam z izkušnjami svojega težko duševno prizadetega sina sva pristopila do vseh staršev in jih povabila k sodelovanju.

Največjo potrditev svojega dela sem tedaj dobil od Francijeve mame. Kot drugim sva tudi njej predlagala, naj svojega otroka vključi v klubsko dejavnost - tedenska srečanja naših otrok v pridobljenih prostorih ribniške osnovne šole. Franci je imel tedaj okoli 40 let, živel je izključno pod okriljem ljubezni in skrbi svojih staršev. Še zdaj imam pred očmi prestrašen izraz na obrazu in tesnobo v drži njegove mame, ko je naju je z Majdo sprejela, da bi Francija odpeljala na prve družabne urice. Tudi midva sva bila negotova – se bo Franci lahko vključil, bova lahko upravičila to dragoceno zaupanje njegove mame in njega samega ... Potrudila sva se, da se je počutil prijetno med nami. Ko sva ga pripeljala nazaj domov, je njegova mama že čakala pred vrati. Brazde skrbi in negotovosti so se ji videle na obrazu. Ko je prepoznala Francijeve iskre v očeh in najino veselje, da nama je uspelo, ji je odleglo. Od tedaj naprej sta se Franci in mama s pričakovanjem veselila tedenskih druženj.

Franci pri svojem dragem prijatelju Dedku Mrazu

Zaradi Francija in njegove mame si je bilo vredno prizadevati. Njuna izkušnja je izkušnja vseh nas, ki imamo prizadete otroke. Njunovo veselje je veselje vseh nas, ko se naučimo zaupati drugim, življenje svojih ljubih otrok pa obogatiti z novimi, lepimi in nežnimi izkušnjami in doživetji. Zato si je bilo vredno prizadevati – da izboljšaš in osmisliš nekemu življenje. Velikokrat sem se spraševal, kako vse to koristi mojemu fantu, ki zaradi svoje težke prizadetosti ni imel te priložnosti ... Kako sem s tem njemu pomagal, njemu

kaj izboljšal, olepšal, olajšal? Vprašanja, ki niso najlažja, a morda ima prav zato tudi on ob sebi nekoga, ki ga kdaj pa kdaj nežno objame in potolaži, ko je to treba. Ni nujno, da sva to vedno njegov oče in mama.

Vem, da si je bilo vredno prizadevati, saj je tudi mene nadvse obogatilo.

Alojz Lovšin,
nekdanji predsednik Društva Sožitje Ribnica

Kje in kako se **KJE IN KAKO SE UČIMO,** **KAJ DELAMO** *učimo, kaj delamo*

Jože Košmrlj, predsednik Društva Sožitje Ribnica

Petra Andoljšek, prostovoljka v Društvu Sožitje Ribnica

Branka Vesel, koordinatorka

Katjina mama

*Pri
Bolhatovih
pečemo
kostanj.*

Vseživljenjsko učenje oseb z motnjami v duševnem razvoju

Društvo Sožitje Ribnica vsako leto načrtuje različne oblike izobraževanja in usposabljanja za osebe z motnjami v duševnem razvoju (v nadaljevanju OMDR). Naši člani se udeležujejo različnih oblik vseživljenjskega učenja, ki ga organizira Zveza Sožitje. Program je zelo raznolik: skrb za samega sebe, računalništvo, glasbeno ritmične delavnice, plesi, taborjenje, spoznavanje zdravilnih rastlin in druge vsebine, s pomočjo katerih lahko OMDR pridobivajo nova znanja, spretnosti in nove izkušnje. Program se izvaja v skupinah, ki se s svojimi aktivnostmi prilagajajo sposobnostim udeležencev. Na vseh teh programih vseživljenjskega učenja pridobivajo večjo samostojnost, vse to pa vpliva na boljšo kakovost življenja in izbire odločitve v skladu z možnostjo posameznika.

Načrtovani programi se izvajajo v različnih krajih v Sloveniji in tudi tujini pod strokovnim vodstvom in spremstvu usposobljenih prostovoljcev in prostovoljk.

Društvo Sožitje Ribnica v povezavi z VDC in BE Ribnica organizira tudi različne oblike delavnic - vsako leto organiziramo delavnico peke peciva, izdelave šopkov in druge aktivnosti. VDC pripravljajo OMDR na športna tekmovanja - Specialno olimpiado, kulturne prireditve, likovne in druge razstave .

Poseben poudarek daje naše društvo socializaciji članov – druženju. Že dolga leta organiziramo izlete v različne kraje Slovenije in tujine, ki so tudi izobraževalni. V Dolenjskih Toplicah dvakrat letno organiziramo kopanje. Vse več članov se udeležuje tradicionalnega družabnega srečanja – piknika z mašo pri Novi Štifti , ki ga organiziramo skupaj s Sožitjem Cerknica. Tudi ko stanjev piknik pri Bolhatovem vikendu, krajši pohodi in obiski različnih prireditev veliko prispevajo k širjenju znanja in usposabljanja ter socializacije naših članov.

Jože Košmrlj

Izobraževanje in usposabljanje staršev OMDR

V društvu Sožitje Ribnica poskrbimo, da smo starši čim bolj poučeni in seznanjeni s svojimi pravicami. Vsako leto organiziramo vikend seminar, na katerem nam predavajo strokovnjaki s področja zakonodaje, zdravstva, specialne pedagogike in drugih strokovnih področji, ki so pomembna za vse starše. Predavanja na različno tematiko občasno organiziramo tudi v VDC-ju.

Zveza Sožitje vsako leto organizira družinske programe, ki so namenjeni obravnavi celotne družine in so sestavljeni iz treh sklopov: štiriletni cikel, psihofizično ohranjanje zdravja OMDR in njihovih družin ter zgodnja obravnava OMDR in njihovih družin. Namen družinskih programov in vikend seminarja ter predavanj za starše je medsebojno druženje in pridobitev čim več informacij za delo z našimi otroci, slednjih ne pridobivamo le s predavanji, ampak tudi prek bogatih izkušenj vseh nas, ki se soočamo s podobnimi težavami. In ravno zato je druženje zelo pomembno, saj pomeni hkrati tudi razbremenitev - eden drugemu zaupamo svoje izkušnje in težave. Po vsakem vikend seminarju gremo domov polni informacij in prijetnih občutkov, da je vedno nekdo z nami, ki nas razume in deli podobne izkušnje. To se mi zdi, da je temeljna vrednota vikend seminarjev in predavanj.

Jože Košmrlj

Tabori

V društvu Sožitje delam kot prostovoljka že 8 let, največkrat se udeležujem raznih taborov, ki potekajo po različnih krajih po Sloveniji. Bila sem že v Novem mestu, Kranju, Portorožu, Luciji. Največkrat sem bila na taboru, katerega cilj je skrb za samega sebe. Ta tabor poteka na morju.

Ob prihodu na cilj letovanja se najprej predstavimo. Vsak pove, kdo je, od kod prihaja, kaj rad dela.

Vzgojitelji razdelimo varovance po sobah, punce skupaj in fante skupaj. Vsako jutro morajo varovanci najprej poskrbeti za osebno higieno, sledi zajtrk in nato obvezna kavica, katere se vsi zelo veselijo.

Po kavici se odpravimo na plažo. Ker poteka ta tabor v Portorožu, moramo vzgojitelji zelo paziti, da vsak varovanec uspešno premaga klanec do plaže. Zato hodimo strpno, saj nekateri ta klanec komaj zmorejo. Ob prihodu na kopališče seveda najprej zaplavamo v morju, sledijo družabne igre in obvezno sladoleđ.

Po dopoldanskem kopanju nas čaka kosilo, po njem pa popoldanski počitek za varovance. Prostovoljci se medtem zmenimo, kako bo potekal večer. Ob večerih igramo družabne igre, kartamo, plešemo in pripravljamo razne ustvarjalne delavnice.

Poskrbeti moramo, da so zvečer varovanci ravno prav utrujeni, da lahko mirno zaspijo in se spočijejo za naslednji dan.

En dan je rezerviran za izlet z ladjico ali avtobusom. To je spet ena krasnih izkušenj.

Zadovoljstvo in srečni obrazi naših varovancev, ko si bogatijo življenje z novimi izkušnjami, so plačilo, ki me spremlja še dolge mesece po taboru. Ravno zato se kot prostovoljka z veseljem vsako leto udeležim tega tabora. Tudi jaz se marsikaj naučim od svojih varovancev.

Petra Andoljšek, prostovoljka v Društvu Sožitje Ribnica

Tabor Pineta 2013

Vedno zremo kaj novega

V sklopu socialnih programov zveze društev Sožitje na nacionalni bazi potekajo naslednji programi:

1. izobraževanje in usposabljanje družin, ki vsebuje:

- štiriletni cikel za mlade družine,
- program psihofizičnega zdravja družin
- vikend seminar za sorojence, babice in dedke ter žalujče starše

2. vseživljenjsko učenje (v nadaljevanju VŽU) oseb z motnjami v duševnem razvoju

Vsi programi so namenjeni osebam z zmernimi, težjimi in kombiniranimi motnjami v duševnem razvoju ter njihovim družinskim članom.

Tudi v našem društvu se je v teh letih kar nekaj družin udeležilo programa Psihofizično zdravje družin ter programa Štiriletni cikel za mlade družine.

V največjem številu pa so se OMDR udeležili programa vseživljenjskega učenja, ki vsebuje različne programe: skrb za samega sebe, računalništvo, angleščina, trening socialnih veščin, šport, zdravilne rastline, doživljajske taborje za starejše, za osebe z težjo in težko motnjo ob morju, življenje na kmetiji, pohodništvo, planinstvo, konjenišvo, plesni tabor, pevsko glasbeni tabor, dramski tabor in lutkovni tabor.

Tabori VŽU trajajo od 3 do 7 dni v Sloveniji in na Hrvaškem. Osebe z motnjami v duševnem razvoju spremljajo spremljevalci (prostovoljci), ki se predhodno izobražujejo oziroma udeležijo seminarja na Zvezi Sožitje. Tabor vodi vodja, ki na koncu tabora podeli tudi priznanja. Vsi, ki se udeležijo programa VŽU, se vračajo zadovoljni, polni novih spoznanj in doživetij, pa tudi spodbud za naslednje leto.

Branka Vesel,
koordinatorka

Prvi vikend seminar za starše z otroki

V našem društvu smo se odločili, da izpeljemo prvi vikend seminar za starše z otroki. Zbrali smo se pri Novi Štifti, prostor nam je velikodušno odstopil pater Niko. Starši smo prišli mešanih občutkov, nekateri v strahu, saj nismo vedeli, kaj nas čaka. In res; prvo srečanje z našo koordinatorko je bil zelo boleč za večino izmed nas. Vsak je povedal svojo zgodbo in s tem izpovedal vso svojo bolečino, jezo, strah, občutek krivde, razočaranje in samoobtoževanje pri sprejemanju svojega otroka, ki je drugačen, kako ga je sprejel brat ali sestra, sorodniki, prijatelji okolica. Bilo je boleče, vendar so bile naše duše potolažene. Ravno te izpovedi so nas zblížale in po treh dneh našega druženja smo bili kot velika družina. Ta vez se ohranja še danes, kajti vikend seminar organiziramo vsako leto. Kot mama sem na tem seminarju spoznala, da je tudi s hčerko, ki je težje duševno prizadeta, mogoče polno živeti, kajti ravno zaradi njene drugačnosti sem spoznala veliko dobrih ljudi in pravih prijateljev.

Katjina mama

Zelo radi se kopamo v toplinah.

Kako nas vidijo in DOŽIVLJAJO DRUGI doživljajo drugi

Anica Mohar, Knjižnica Miklova hiša Ribnica

Blaž Nosan, vodja rokometašev

Tončka Češarek

Alojzij Pugelj, Gostišče PUGELJ

Jelena Blažević, Blagovnica Ribnica

Beti Čampa, vodja kuhinje OŠ dr. Franceta Prešerna Ribnica

Marija Emeršič, upokojena vodja kuhinje vrtca

Na pikniku pri Novi Štifti je vedno zabavno.

Knjižnica Miklova hiša že več kot desetletje sodeluje z ribniškimi varstveno delovnim centrom. Najprej so varovanci skupaj z mentorji prihajali na druženja s knjigo v knjižnico, zdaj so druženja v njihovih prostorih, da se skupini lahko pridružijo vsi, ki to želijo, v knjižnico pa gibalno ovirani niso mogli. Knjižničarka na obisku bere zgodbe, pravljice in uganke, namen srečanj pa je predvsem imeti se lepo.

Za pusta nas prijetno presenetijo, ko nas v domiselnih maskah in pesmijo spravijo v dobro voljo.

V knjižnici so v vitrini razstavljeni tudi njihovi čudoviti ročni izdelki.

Skupaj z mentorico Lidijo pridejo v knjižnico tudi varovanci Bivalne enote v Ribnici. Izberejo si knjige, povejo, kaj novega so doživeli, sprašujejo po kakšni knjigi in so zelo radovedni.

Z njimi se učimo prisluhniti, poslušati, slišati, učimo se razumeti in si vzeti čas, učimo se čutiti in ne pomilovati. Učimo se, kako pomemben je dotik.

Srečevanja z drugačnimi nas na poseben način bogatijo, delajo nas boljše, če si to le dopustimo.

Anica Mohar,
Knjižnica Miklova hiša Ribnica

VRokometnem klubu Ribnica pozdravljamo osebe z motnjo v razvoju in si želimo, da bi prišlo čim več takih navijačev, kot je Petra.

V svojo sredino sprejemamo osebe z motnjo v duševnem razvoju, saj smo pred nekaj leti sprejeli Petro, ji poklonili klubsko kartico in navijaško majico. Pred tremi leti ob koncu sezone pa smo Petro proglasili za naj navijačico in ji podarili majico s podpisom. Veseli smo, da nas Petra pozdravi pred tekmo in po njej.

Čestitamo ob 30-letnici in dobrodošli!

Blaž Nosan,
vodja rokometašev

Premišljevala sem, kako opisati Društvo Sožitje Ribnica, predvsem, katere besede naj izberem, da bodo dejansko opisale vse tisto, kar mislim, čutim in opažam. To je skupina različnih, a po drugi strani enakih, veselih, prizadevnih, marljivih, družabnih in preprostih ljudi. Za osebe z motnjami v duševnem razvoju je v ribniškem društvu res dobro poskrbljeno. Naj bo sonce ali dež, sneg ali vihar, vedno prizadevni člani društva najdejo pot do človeka, ki morda potrebuje le besedo ali pa roko, ki ga bo varno vodila po poti.

Moja pot se je križala z njihovo in dovolili so mi vstopiti v njihov svet, svet drugačnosti, a hkrati enakosti. Hvaležna sem jim za stiske rok in nerodne objeme, njihove pesmi in igre, pohojene noge pri plesu, glasne krike veselja in smeha ... Z vsem naštetim so skovali še en člen v verigi in upam, da jim pomeni vsaj toliko kot meni.

Čestitam ob obletnici in naj se vam želja po novem oddelku bivalne enote za starejše osebe v motnjami v duševnem razvoju uresniči.

Tončka Češarek

Dragi prijatelji!
Bliža se čas, ko bomo vstopili v zadnji mesec v tem letu. Bliža se čas, ko pridejo v našo sredino trije najbolj radodarni možje. To so Miklavž, Božiček in Dedek Mráz. Vsi trije poskrbijo, da je v otroških očeh sreča, nasmeh in veselje. Bliže se čas, ko bodo v našem lokalu nastopili naši najdražji gostje iz društva Sožitje. Vsako leto se veselimo in pojemo skupaj s Petro, Ivančkom in z ostalimi. Vsi radi zapojejo Dedku Mrázu, za kar pa seveda dobijo lepo darilo. Lepo je gledati vse te nasmejane obraze. Lepota nasmeha je večna! Pa SREČNO!

Za Gostišče PUGELJ
Alojzij Pugelj

Člani društva Sožitje iz VDC-ja vsaj dvakrat letno pripravijo izdelke, ki jih izdelajo sami. Blagovica Ribnica je zelo počaščena in ponosna, da so se odločili, da izdelke prikažejo v naši enoti. Veliko truda je vložena v vsak izdelek in vsi so vredni vsakega občudovanja, saj je v njih veliko dobre volje in pridnih rok.

Veseli bomo, če bomo gostili vaše razstave v nadaljnjem sodelovanju.

ŠE TAKO NAPREJ!

Jelena Blažević,
Blagovnica Ribnica

Ob stiku z osebo s posebnimi potrebami se ljudje največkrat počutimo nelagodno, ne vemo, kako bi se vedli, ne vemo, kaj bi rekli. Kuharice, ki smo zaposlene v OŠ Ribnica, se z varovanci VDC dnevno srečujemo. S časom nelagodje mine, preseneti pa, kako zelo odkrito znajo izraziti svoja občutja. Znajo biti neskončno veseli in hvaležni za resnično malenkostne stvari. So srečni ali jezni brez zadržkov. Pokažejo veliko potrebo po ljubezni in pozornosti, a jo tudi z enako mero vračajo. Obsojeni so na to, da so ostali v svojem svetu, ki je težko razumljiv. Imajo srečo, da z njimi živi in dela toliko ljudi z velikim srcem.

Če pa jih mi, ki zase menimo, da nam nič ne manjka, pogledamo z odprtimi očmi in srcem, se lahko od njih naučimo, kar smo včasih že znali, pa smo pozabili.

Beti Čampa,
vodja kuhinje OŠ dr. Franceta Prešerna Ribnica

Vsako leto smo komaj čakali občni zbor Društva Sožitje. Bilo nam je v veselje, da jim skuhamo kosilo. Za nas kuharice je bilo to pravo prednovoletno praznovanje, saj smo se v družbi teh srčnih ljudi dobro počutile.

Ko zaradi prostorske stiske niso več praznovali v našem vrtcu, smo jih kar pogrešale.

Marija Emeršič,
upokojena vodja kuhinje vrtca

Pri Drakslerjevih je vedno špas.

Kaj nam pomeni KAJ NAM POMENI DRUŠTVO društvo

Danica Cvar, delovna inštruktorica VDC Ribnica

Družina Košir

Mojčina mama

Katjina mama

Primoževa mama

Petrina mama

RIBNICA, 25. aprila - V nekdanjih prostorih podjetja Riko se danes dan sklanjajo celotni nove, 300 kvadratnih metrov velike prostore Varstveno-delovnega centra.

Primoževa sestra *Prostorov ni oprave je ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve*

Lidija Lovšin, del. inštruktor – animator VDC Ribnica *so zagotovili prostorske razmere za delovno*

Varstvo 17 varovancev, od tega 8 iz občine Kočevje in 9 iz občine Ribnica, kot je povedala Lidija

Apohal Vučkovič, državna sekretarka ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, je odprte nove

prostorov za ljudi s motnjami v ravnanju pomembno

še zaradi tega, ker po Sloveniji razvijajo mrežo centrov, s katerimi skrbijo ujini in njihovim svojemu

zagotoviti pomoč tudi tako, da ljudem, ki so

Anekdota iz VDC-ja

Sedemnajsto leto teče, odkar sem zaposlena v VDC Ribnica kot delovni inštruktor. Po vseh teh letih moram reči, da veliko raje delam z osebami o motnji v duševnem razvoju in telesnem razvoju kot s tako imenovanimi »normalnim« ljudmi. Vedno sem si želela postati vzgojiteljica v vrtcu. Po sili razmer sem postala nekakšna vzgojiteljica drugačnim otrokom - odraslim osebam in ni mi žal. Toliko iskrenosti, neposrednosti in topline ne najdeš nikjer drugje.

Kmalu po prihodu v VDC mi je umrl brat in po treh dneh sem prišla v službo. Pričakala me je popolna tišina, čez nekaj časa pa je ena od varovank prižgala radio. »Saj smo se zmenili, da bomo tiho, Dani je žalostna,« so dejali. Solze so mi privrele v oči ob tolikšni pozornosti.

Vsak varovanec je original, svet zase, od vsakega se nekaj naučiš. Večinoma ne poznajo hinavščine, povedo naravnost tisto, kar čutijo in mislijo. Nekateri so zelo pregnani, zviti, samozavestni in znajo zelo dobro poskrbeti zase.

Jaz jih še vedno imenujem varovanci, čeprav je sedaj v rabi nov izraz uporabnik.

A ta izraz mi zveni preveč hladno in suhoparno, zame so in ostanejo varovanci. Živijo za ta trenutek, ne obremenjujejo se s preteklostjo niti ne s prihodnostjo.

Rada delam v VDC-ju. Tu sem lahko ustvarjalna, kreativna in na neki način se mi je izpolnila želja biti vzgojiteljica.

Danica Cvar,
delovna inštruktorica VDC Ribnica

Nam kot družini pomeni društvo to, da se čim več družimo. Hodimo na izlete, seminarje, plavanje, piknike. Na izletih in seminarjih se imamo lušno. Pozabimo vsakdanje skrbi. Na koncu pa še voščilo: vse najboljše za 30 let, čim več uspeha, predvsem pa vam želimo veliko optimizma.

Družina Košir

Društvo Sožitje mi veliko pomeni, saj se družimo člani, ki imamo podobne težave. Skupaj hodimo na predavanja, na izlete, različne delavnice, piknike, pohode, pa tudi na seminarje, kjer se imamo lepo, saj se tam nasmejemo, naplešemo in marsikaj novega izvemo iz predavanj strokovnjakov. Društvo za naše otroke organizira različna druženja na različnih lokacijah (morje, hribi, kmetija, tabori od koder se vračajo z lepimi vtisi in spomini. Vesela sem, da se moj otrok (vsi naši otroci) med nami počutijo lepo. Vsem organizatorjem in članom društva Sožitje, ki se trudijo za naše otroke, se iskreno zahvaljujem.

Mojčina mama

Društvo je moja druga družina.

Katjina mama

Društvo Sožitje mi pomeni en velik kup spominov na vse moje življenje vse od tridesetega leta dalje. Naučila sem se živeti z drugačnostjo zaradi Primoža in vseh otrok v tej skupini. Naša druženja so prav zaradi drugačnosti najlepša, polna iskrenosti, veselja, zaupanja. Svoja razmišljanja, svoje poglede in svoje izkušnje sem lahko povedala staršem včasih z jokom, včasih z veseljem, včasih z razočaranjem. Veliko novega sem se naučila o drugačnosti in iz izkušenj ostalih staršev, zato so vsi izleti in druženja namenjena prav nam in našim otrokom, da kljub drugačnosti ostajamo družina, ki ne išče več sonca, kajti sončki so tu med nami. Naša druženja so nepozabna, veselje naših otrok pa mi daje moč, ki jo želim tudi vam.

Primoževa mama

Društvo Sožitje Ribnica mi pomeni veliko. Je stičišče vseh nas, ki smo na razne načine povezani z osebami z motnjo v razvoju. Se družimo in povezujemo na delavnicah, seminarjih, rekreaciji, predavanjih in iz marsikatere izkušnje se naučimo kaj novega, drugačnega.

Petrina mama

Včasih je dovolj pogled, beseda, pomembno dejanje ali izrečena misel, ki lahko drugemu človeku zmanjša trpljenje in mu prinese radost.

In vendar je nemogoče pomagati sočloveku, ne da bi s tem pomagal in osrečil tudi samega sebe.

Zato sem v Društvu Sožitje Ribnica že od 1986 leta.

Andreja Hojč

*Zapeli smo na
proslavi za starše.*

Društvo Sožitje je le eno leto mlajše od mene, zato lahko rečem, da ga praktično poznam že vse življenje. Ne le, da ga poznam, je velik del mojega življenja. Starša sta namreč vanj aktivno vključena od 1985. leta – tati kot dolgoletni predsednik, mami kasneje kot tajnica. Ampak nikoli nista bila to, ali bolje, samo to. Noben naziv namreč ne doseže srčnosti in predanosti tako velikemu poslanstvu, kot je njuno. Pa ne le njuno, da ne bo pomote. Vseh, ki so v društvo vstopili, z njim korakali po poti, dihali, ga živeli in uresničevali.

Dosežkom, ki jih je društvo v teh letih doseglo, se lahko le poklonimo in tridesetletnica je gotovo priložnost, da se jih ponovno izpostavi. A obstajajo še tisti drugi, skriti širši javnosti, njihova veličina pa je neizmerna. Veličina, porojena iz bolečine, strahu, žalosti in oplemenitena s prav posebno srečo, ki je morda ni vselej lahko doumeti, a obstaja. Zagotovo, ker sem jo tudi sama okusila in doživljala kot sestra in hči.

Naš Primož je namreč ravno tako dolgoletni član društva, a je bil zaradi svoje težke prizadetosti žal prikrajšan za piknike, izlete, kopanja, tabore, vsakoletnega Dedka Mraza. Tudi mami in tati sta bila prikrajšana za to, da bi bil njun otrok prisoten na teh srečanjih, kljub temu, da že skoraj 30 let svojega življenja nesebično namenjata pomoči drugim, organizaciji teh dogodkov, iskanja možnosti za uresničevanje včasih že navidez nemožnega. Vedno sem bila na njuno delo ponosna, a mi je bilo vseeno hudo, ker vsega tega, kar sta počela, niti Primož niti onadva nista doživljala tako kot drugi starši. Pa ne zato, ker Primož tega ne bi znal – tudi Primož se denimo zna neskončno veseliti daril, njegovo veselje, ko dobi darilo, ko odpira darilno vrečko, gleda vanjo v pričakovanju, kaj se notri skriva in najde smoki ali čokolado, je nepopisno. Tako lepo ga je videti in hkrati tako hudo, ker vse to zanj ni bilo dosegljivo tako kot drugim otrokom. Toda so stvari, ki so večje od nas. Ki jih ne moremo nikoli dokončno razumeti, a se poplašajo v ravno pravem trenutku. In so tudi se.

Ne morem pozabiti sreče moje mami, ko je šel Primož k birmi. Končno sta namreč tudi moja starša doživela trenutek, ki ga imajo mnogi »običajni« starši za samoumevnega. Njun težko prizadeti sin, moj brat, je šel k birmi. K BIRMI! Bil je v cerkvi, sedel je med drugimi otroki. Doživela sta tisto, o čemer sta vedno sanjala. Doživela sta običajen dan v življenju otroka, dogodek, ki bi ga sicer Primož doživel, pa mu je bilo zaradi bolezni to odvzeto. A društvo

mu je to omogočilo, pa ne le njemu, ampak predvsem je to neskončno veliko darilo podarilo mamici in tatiju.

Pa gotovo bi lahko naštela še nekaj dragocenih trenutkov (ob najpomembnejšem, da je zaradi prizadevanja in dosežkov društva Primož sploh lahko v Ribnici); ne nazadnje je pred nekaj leti končno tudi našega Primoža tako kot vse druge otroke obiskal dobri mož in ga razveselil z drobnim darilcem – mami ima s ponosom nad pisalno mizo obešeno sliko Primoža v družbi Sergeja iz Bivalne enote in prvega izmed decembrskih mož, Miklavža.

Moja ljuba starša sicer vseh teh občutkov ne bosta nikoli izpostavljala. Ker ne nazadnje tudi onadva dobivata veliko. Vse piknike, izlete, kopanja in druga druženja morda doživljata za odtenek drugače, a tudi onadva sta le starša otroka z motnjo v duševnem razvoju, tudi onadva del skupnosti čudovitih ljudi, ki jih je življenje kje prikrajšalo. Zato tudi onadva potrebujeta to sredino, skupnost in družino. Saj jih oz. nas povezujejo velike stvari, ki potrebujejo svoj poseben prostor, poseben čas in posebne ljudi, med katerimi se počutimo doma. Zavetje, v katerem lahko varno občutimo in čutimo karkoli. Vsa težka čustva, bolečino, strah, razočaranje, pa tudi srečo. In to je naše Društvo.

Primoževa sestra

Sergej, Primož in Miklavž

Zdruštvom Sožitje Ribnica ves čas aktivno sodelujemo. Povezujemo se v smislu skupnih delavnic, skupnih praznovanj, kot sta materinski dan in novoletno srečanje, ter drugih skupnih srečanj na piknikih, pohodih in drugih oblikah sodelovanja.

Ob skupnih praznovanjih se predstavimo s pevskim zborom, z dramsko skupino in s folklorno ter plesno skupino, ki delujejo v okviru VDC Ribnica.

Društvo Sožitje Ribnica tudi sicer z donacijami podpira delovanje naših umetniških skupin.

Skupno sodelovanje z društvom je močna vez, ki nas povezuje in vzpodbuja pri našem delu.

Lidija Lovšin
del. inštruktor – animator
VDC Ribnica

Kakšno prihodnost SI ŽELIMO

Jože Košmrlj, predsednik Društva Sožitje Ribnica

VDC v Ribnici

Člani Društva Sožitje Ribnica si prizadevamo, da bi v doglednem času dobili dodatne prostore za starejše varovance in lastne prostore v novem delu starega vrtca. Posebna skrb v bodoče bodo nove bivalne enote za starejše OMDR, ker se generacije OMDR starajo, življenjska doba se vsem povečuje. Vedno več je starejših OMDR, ki pa ne spadajo v splošne domove starejših občanov. Tudi na področju zakonodaje za OMDR in njihovih pravic je potrebno še marsikaj postoriti. Sedaj se zaradi splošne krize to področje kar precej zanemarja. Zakonski predlogi, ki bi izboljšali položaj OMDR, so za zdaj ostali v predalih resorskega ministrstva. A z veliko aktivnostjo vseh staršev na različnih nivojih in seveda tudi širše skupnosti nam bo gotovo uspelo še marsikaj doseči.

Jože Košmrlj,
predsednik Društva Sožitje Ribnica

Bivalna enota
v Ribnici

Zbrali in uredili: Andreja Hojč, Joža Lovšin

Oblikovanje: Barbara Koblar

Fotografije: arhiv Društva Sožitje Ribnica,
arhiv VDC Ribnica

Založil: SOŽITJE - Društvo za pomoč osebam
z motnjami v duševnem razvoju
Ribnica

Viri: kronika VDC Ribnica,
arhiv Društva Sožitje Ribnica

Tisk: Franc Peterlin s.p.

Naklada: 300

Ribnica, december 2013

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

061.2:364-22-056.36(497.4Ribnica)(082)

SOŽITJE - društvo za pomoč osebam z motnjami v duševnem razvoju (Ribnica)

Zbornik ob 30. obletnici Društva Sožitje Ribnica / [zbrali in uredili Andreja Hojč, Joža Lovšin ; fotografije arhiv Društva Sožitje Ribnica, arhiv VDC Ribnica]. - Ribnica : Sožitje - Društvo za pomoč osebam z motnjami v duševnem razvoju, 2013

ISBN 978-961-281-239-3

1. Hojč, Andreja
270437376